

Çiller ve aydınlar

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Son günlerde Çiller, hatalarından ders aldığını söylemiş, kimi aydınlardan ilgi toplamıştır. Fakat, tümünden daha önemlisi devletin yeniden yapılanması,

'derin devlet'e ait ilişkilerin açığa çıkarılması, hukuk anlayışının yeniden üretilmesi konusunda gerçekten de başkası söylese etkili olabilecek birkaç görüş açıklamıştır. Yavuz Gökmen, Cengiz Çandar gibi gazeteciler, Çiller'in bu söylediklerine bakarak ondan etkilendiklerini, ona inandıklarını yazmaktan kaçınmamışlardır.

Bu durum iki şeyin göstergesidir. İlki, acaba herhangi bir politikacının aradan zaman geçtikten sonra, daha önce yaptıklarını bütünüyle unutarak ve unutturmaya çalışarak, 'tövbe istiğfar' ederek ortaya koyduğu yeni görüşler acaba ne derecede inandırıcıdır ve bir politikacının böylesine bir değişiklik yaşama hakkı var mıdır?

Böyle bir soru Türkiye'de daha önce sorulmuştur. Çünkü, anımsayanlar olacaktır, 1991 seçimlerinden önce Süleyman Demirel değiştiğini söylemiştir. 1960'lı yıllardan 1990'lı yıllara kadar bilinen bir siyaset anlayışını sürdürmüş olan Demirel'in o tarihte dile getirdikleri elbette onda, varlıkbilimsel (ontolojik) bir değişikliğe işaret etmiyordu. Çünkü, bu, gerçekleşmesi olanaksız bir hususdu. Demirel, yalnızca konjonktürün gerektirdiği şeyleri söylüyor, kendisini bir teminat olarak ortaya koyuyordu, fakat, kimse, böyle bir değişikliğin 'ayıp' olduğunu anımsamak istemiyordu. İkincisi, sormak gerekirdi: Değişen Demirel'se, 'doğru', son söyledikleri idiye, daha önceki yanlışlarının kefareti bu siyasetçi nasıl ödeyecekti ya da ödemişti?

Demirel söz konusu olduğunda açılan bu tartışma, şimdi Çiller gündeme geldiğinde daha da yoğunluk kazanmalıdır. Çünkü, daha birkaç ay önceki Çiller, acaba hangi süreçten geçerek değişmiştir? Doğrusu böyle bir şeyi düşünen insan eğer saf değilse çevresiyle alay ediyor demektir. En küçük bir siyaset bilgisi, birikimi olmayan bir kişi, tepeden indirildiği siyaset dünyasında onca yaptığından sonra bunları söyleyebiliyorsa sorun elbette onda değil ona inanan, inanmaya yatkın duran kişilerdedir. Bu, o kişiler değişimi ya da şimdi onun simgesi olan demokratlığı metafizik bir kavram olarak görüyorlar demektir. Oysa, bir noktadan sonra gerçek demokrasi değişmemektir. O değişmezlik çizgisini koruyacak ahlaki, zihinsel, siyasi tutarlılığa sahip olmaktır.

Bu, elbette bir meşruiyet sorunudur. Meşruiyet, demokrasinin varoluş koşullarından birisidir ve bir doğruyu tarihsel bağlamda savunmaktır. Bir doğrunun konjonktürel olarak savunulması bu gerçeği boğacak en önemli amildir. 'Tarihsel doğru' kavramıyla bazen onun önüne geçecek güçte görünen 'güncel doğru' kavramının mutlaka kesişmesi gerekmez. Kaldı ki, tarihsel planda meşruiyetini yitirmiş bir siyasal kişi ya da kadronun konjonktürel olarak savunduğu doğrunun hiçbir geçerliliği yoktur; çünkü, doğru, tanımı gereği böyle bir özelliği barındıramaz. Ayrıca, bir dönemin tümüyle unutulması daha sonrasında savunulması ona sahip çıkanları etik planda güç duruma düşürmekten başka bir işe yaramaz.

Buna karşın eğer bir ülkede aydınlar o konumdaki birisini savunuyorlarsa doğrusu ortada hazin bir durum var demektir. Aydın, bir gerçeği birisiyle özdeşleştiren, bir kişiyi meşrulaştırmanın çaresini ve yolunu arayan kimse değildir. Bir aydın, kendi doğrusunun bir başkası tarafından savunulduğunu gördüğünde herhalde bundan heyecanlanması gereken kişi de olmamalıdır. Siyasal alanda böyle bir konumda bulunmak ise bir aydının yaşayacağı en dramatik şeydir. Oysa, Türkiye'de aydın ne yazık ki, kendisini daima birisiyle özdeşleştirmek, daima birisinin arkasında görmek kaygısındadır. Çandar'ın (burada elbette bir örnektir; bir günah keçisi olması da gerekmez) Özal'ı, Boyner'i şimdi Çiller'i savunan yaklaşımı düşündürücüdür. Hele, siyasal ve ahlaki meşruiyet tartışmasının odağında bulunan Çiller'le özdeşleşmesi aydının etik konumu açısından sarsıcıdır.

Aydınların "değiştim" diyen her insanı böyle bir iştiyakla ve kendi varoluş nedenlerini unutarak savunmaları galiba kendi yaşadıkları kolay ve ucuz değişimleri meşrulaştırmak ihtiyacındandır. Hele Çiller'e, savunduğu ya da söylediği ne olursa olsun, demokrat demek demokrasinin ne olduğunu da hiç mi hiç bilmemektir. Bütün bunları 'uzlaşma', 'blok yaratma' gibi ucuz kavramlarla açıklamak ise bir aldatmaca değilse en basitinden ancak zavalıca bir tesellidir.